

pokud se týče ku zločinu vzpoury (§ 159 písm. a) voj. tr. zák.). Na podkladě zjištěného stavu věci mělo býti proto jednání obžalovaného podřadeno správně čís. 3, nikoli jen čís. 2 §u 15 zákona na ochranu republiky. Důvod zmatečnosti čís. 10 §u 281 tr. ř. jest dán, důsledkem čehož bylo rozsudek jako zmatečný zrušiti a uznati obžalovaného vinným ve smyslu obžaloby.

### Čís. 2163.

**Ochrana republiky (zákon ze dne 19. března 1923, čís. 50 sb. z. a n.).**

Prostředkem k hanobení státu mohou býti i útoky proti jeho orgánům. Jde tu o přečin §u 300 tr. zák., nese-li se při tom posluchačům poznatelný úmysl pachatelův výhradně k tomu, by útočeno bylo pouze na orgán státu, proti němuž projev míří; o přečin §u 14 čís. 5 zákona, když úmysl pachatelův čelí k tomu, by hanobením úkonu (projevu) ústavního činitele nebo úředního orgánu byla hanobena sama republika.

Málo blahovonná kritika poměrů není ještě »hanobením« (§ 14 čís. 5 zákona), jímž jest úmyslné snižování vážnosti.

Spadá sem, vytyká-li pachatel způsobem pravý stav zkreslujícím a zkručujícím republice, že nekoná povinnosti k strádajícím občanům.

Nespadá sem výrok, že se tu soudí dle starých zákonů z doby Marie Terezie, pronesený bez vědomí o jeho způsobilosti hanobiti republiku.

S hlediska §u 18 čís. 1 zákona stačí již vážné znepokojení i jen části obyvatelstva kraje nebo místa; ji tvoří i nezaměstnaní.

Pojem »zástupu« (§ 39 čís. 2 zákona).

Bylo-li proneseno více výroků v těsné souvislosti, nemusely býti proneseny se stejným zlým úmyslem.

(Rozh. ze dne 4. listopadu 1925, Zm II 280/25.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnosti obžalovaného a státního zastupitelství do rozsudku zemského trestního soudu v Brně ze dne 14. dubna 1925, pokud jím byl obžalovaný uznán vinným přečinem podle §u 14 čís. 5 zákona na ochranu republiky a přestupkem podle §u 18 čís. 1 téhož zákona a pokud jím byl v jiném směru podle §u 259 čís. 3 tr. ř. sprostěn z obžaloby pro přečin podle §u 14 čís. 5 zákona na ochranu republiky, mimo jiné z těchto

### d ů v o d ů:

Po stránce hmotněprávní vytyká stížnost obžalovaného rozsudku nesprávné právní posouzení zjištěného skutkového stavu s hlediska §u 14 čís. 5 zákona na ochranu republiky, ježto prý rozsudek nerozlišuje mezi republikou a jednotlivými jejími orgány, běže útoky proti jednotlivým orgánům státu, spadající pod předpis §u 300 tr. zák., za trestné útoky na stát sám a jako takové neprávem je podřaduje předpisu §u 14 čís. 5

zákona. Než, třebaže útoky proti jednotlivým orgánům státu jako takové v první řadě podléhají (za ostatních zákonných předpokladů) předpisu Šu 300 tr. zák., nutno přece úplně přisvědčiti stanovisku rozsudku, že i útoky proti orgánům státu mohou býti prostředkem, by jimi byl hanoben stát sám, za něž orgány ty na venek vystupují. Rozhodným bude tu, jak případně zdůrazňuje i rozhodnutí Nejvyššího soudu, v rozsudku citované, posluchačům poznatelný úmysl pachatelův; nesl-li se výhradně k tomu, by útočeno bylo pouze na ústavního činitele, úřad nebo veřejný orgán, proti němuž projev jeho útočí, přijde v úvahu přečin podle Šu 300 tr. zák.; čelil-li však úmysl pachatelův k tomu, by prostředkem hanobení některého úkonu nebo projevu ústavního činitele nebo úředního orgánu hanobena byla republika sama, přechází projev do oboru Šu 14 čís. 5 zákona na ochranu republiky. To jest však také právním stanoviskem rozsudku, jenž z doslovu stěžovatelova projevu a okolností, za nichž byl učiněn, dovozuje, že obžalovanému nešlo o útok na jednotlivého ústavního činitele, nebo na jednotlivý úřad nebo veřejný orgán, nýbrž že úmysl jeho nesl se k hanobení republiky samé, což i posluchačům nemohlo ujíti. Nelze proto z uvedeného důvodu shledati napadený rozsudek právně pochybeným. Stížnost poukazuje též na domnělou nesprávnost zjištění způsobilosti, snížení vážnosti republiky a ohrožení v ní obecný mír, poněvadž projev souhlasu posluchačů a posuňky nelibosti, na něž rozsudek poukazuje, nejsou prý ještě dokladem oné způsobilosti. Tu přehlíží stížnost, že rozsudek dovozuje onu způsobilost v první řadě z obsahu projevu stěžovatele, jenž způsobem pravý stav věci zkreslujícím a zkrucujícím vytýkal republice, že nekoná povinností k strádajícím svým občanům a tak jedná nehumánně, nesociálně, tedy zavržitelně. Souhlas a posuňky posluchačů samy o sobě nebyly by ovšem za všech okolností nutně dokladem způsobilosti projevu, snížení vážnosti republiky a ohrožení v ní obecný mír. Dána-li však tato způsobilost, jak rozsudek zjišťuje, již obsahem projevu samého, nelze v tom spatřovati nesprávné právní pojmání dotyčné složky skutkové podstaty, spatřuje-li soud další doklad této způsobilosti v účinku, že posluchači souhlasem a posuňky nelibosti dali na jevo známky popuzení. Dojem policisty, na něž v důvodech rozsudku rovněž poukázáno, není ovšem v onom směru rozhodujícím, ale jistě též ne zcela bezvýznamným, pročť nelze z poukazu naň dovozovati nesprávné právní pojmání použitého trestního předpisu.

V otázce »veřejnosti« zrušovací soud v projednávaném případě svůj s rozsudkem souhlasící názor dal již na jevo tím, že nechal beze změny prvý rozsudek v téže věci vynesení, jímž stěžovatel za další projev, při stejné příležitosti pronesení, uznán byl vinným zločinem podle Šu 15 čís. 3 zákona na ochranu republiky, veřejnost projevu rovněž vyžadujícím. Proto stačí vůči výtce stížnosti, že 15 posluchačů netvoří ještě »zástup« ve smyslu Šu 39 čís. 2 zákona na ochranu republiky, poukázati na odůvodnění rozsudku, jakož i na to, že kromě 15 přímých posluchačů bylo na dvoře, kde se stal závadný projev, na 200 lidí. Tento místní poměr četných přítomných nese s sebou, že i u každého z nich byla tu alespoň abstraktní možnost, by, připoje se k hloučku, okolo ob-

žalovaného seskupeného, počet přímých posluchačů rozmnožil, takže vším právem uznati bylo projev stěžovatelův veřejným ve smyslu §u 39 čis. 2 zákona na ochranu republiky. Zmateční stížnost napadá též výrok, odsuzující stěžovatele i pro přestupek §u 18 čis. 1 zákona na ochranu republiky zmatečným důvodem §u 281 čis. 9 a) tr. ř., protože prý ve výroku, sloužícím odsouzení za podklad, nelze shledati šíření zpráv, o kterých stěžovatel věděl, že vážně znepokojí obyvatelstvo nějakého kraje. Byli-li snad znepokojeni nezaměstnaní, nemůže býti tomu tak u »řádných« občanů republiky ve smyslu napadeného rozsudku, již naopak musí býti uspokojeni zprávou, že na zabezpečení státu a výcvik vojska obětuje se všechno. Nehledě k tomu, že napadený rozsudek vyvrací i posléze uvedené tvrzení stížnosti případným poukazem na to, že by ani vzorní státní občané nemohli spokojiti se tím, kdyby pravda bylo, že stát na výcvik vojska vynakládá část, která by nebyla v žádném poměru k jeho finanční zdatnosti, jak ji označil stěžovatel ve své řeči, přehlíží stížnost, že s hlediska §u 18 čis. 1 zákona stačí již i vážné znepokojení části obyvatelstva nějakého kraje nebo místa, kterou tvoří i nezaměstnaní, a že stěžovatel podle rozsudkového výroku výslovně též jen pro znepokojení části obyvatelstva byl odsouzen. Zmateční stížnost obžalovaného jest proto ve všech směrech bezdůvodna.

Než ani zmateční stížnosti veřejného obžalobce nelze přiznati důvodnosti. Ta napadá částečné sprostění obžalovaného z přečinu podle §u 14 čis. 5 zákona na ochranu republiky, jehož se prý depustil výrokem: »Zde soudí dle zákonů z doby Marie Terezie, 60 roků starých,« vytýkajíc dotyčnému výroku, že nechává řadu skutečností rozsudkem zjištěných ve svém odůvodnění nepovšimnutou, neúplnou (§ 281 čis. 5 tr. ř.), a že ustanovení §u 14 čis. 5 zákona nesprávně vykládá (§ 281 čis. 9 a tr. ř.). Než vývody stížnosti, jimiž má býti prokázána nesprávnost právního posouzení výroku s hlediska §u 14 čis. 5 zákona na ochranu republiky, jsou ve skutečnosti jen pokusem polemiky proti správnosti zjištění rozsudku, že obžalovanému, byť i málo blahovlnně kritisoval stav zákonodárství v republice, chybělo vědomí způsobilosti jeho výroku, hanobiti republiku, při čemž nelze přehlédnouti, že málo blahovlnná kritika poměrů, jak rozsudek zjišťuje, byť i jen pro nahodilé poměry skutečně stávajících, není ještě »hanobením«, t. j. úmyslným snižováním vážnosti a že zjištění zlého úmyslu ve příčině jiného výroku, byť i snad ve více nebo méně těsné souvislosti s výrokiem závadným proneseného, nemá ještě nutně v zápětí, že by i onen další výrok musil býti pronesen se stejným zlým úmyslem. Pokud jde o domnělou »neúplnost« (§ 281 čis. 5 tr. ř.), nelze z vývodů stížnosti jasně seznati, které závažné výsledky přelíčení byly v důvodech osvobozujícího výroku pomínuty. Má-li stížnost, jež ostatně sama uvádí, že jde o skutečnosti rozsudkem samým zjištěné, na mysli nižší vzdělání a zřejmé roztrpčení posluchačstva, jakož i zamlčení okolnosti, že za doby trvání republiky uzákoněna byla celá řada norem stavících soudnictví na moderní podklad, nejsou to ještě skutečnosti, jež by činily málo blahovlnný výrok hanobením surovým a štvavým, jak je předpokládá § 14 čis. 5 zákona na ochranu republiky, tím méně jsou okolnosti ty rozhodujícího významu

pro případné zjištění zlého úmyslu obžalovaného, nalézacím soudem vyločeného. Obě zmateční stížnosti bylo proto zavrhnouti.

### Čís. 2164.

**Trestání válečné lichvy (zákon ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a n.).**

**Skutková podstata §u 8 zákona vyžaduje po subjektivní stránce vědomí pachatelovo o zřejmé přemrštěnosti požadované částky, jakož i vědomé využitkování mimořádných poměrů vyvolaných válkou.**

**Pokud škoda přestěhováním se do menšího bytu a újma na vlastním bytovém pohodlí spadá pod ustanovení článku I. čís. 1 poslední odstavec zákona z 25. dubna 1924, čís. 80 sb. z. a n.**

(Rozh. ze dne 4. listopadu 1925, Zm II 473/25.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací uznal po ústním líčení o zmateční stížnosti generální prokuratury na záštitu zákona právem:

Rozsudkem okresního soudu v Prostějově ze dne 13. listopadu 1924 a potvrzujícím jej rozsudkem krajského jako odvolacího soudu v Olomouci ze dne 18. února 1925 porušen byl zákon v ustanovení §u 8 zákona ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a n. ve znění zákona ze dne 25. dubna 1924, čís. 80 sb. z. a n. a §§ů 467, 470 tr. ř.; rozsudky ty se zrušují a okresnímu soudu se ukládá, by, šetře zásady §u 293 odstavec druhý tr. ř. znovu rozhodl.

### Důvody:

Obžalovaná pronajala v květnu 1923 manželům Maxu a Emilii F-ovým byt o jednom pokoji a kuchyni s příslušenstvím za měsíční nájemné 100 Kč, jež platili manželé F-ovi až do září 1924. Na oznámení manželů F-ových, že nájemné je přemrštěné, zavedeno bylo proti obžalované trestní řízení u okresního soudu v Prostějově a byl o přiměřenosti nájemného vyslechnut znalec, který uznal za přiměřené nájemné 60 Kč měsíčně. Rozsudkem okresního soudu v Prostějově ze dne 13. listopadu 1924 byla pak obžalovaná uznána vinnou přestupkem podle §u 8 čís. 1 lichevního zákona. Soud první stolice uznal na základě znaleckého posudku, že jako přiměřeným nájemným jest nejvýše 60 Kč měsíčně, že tudíž nájemné 100 Kč měsíčně je zřejmě přemrštěné a že si obžalovaná této přemrštěnosti musila býti vědoma vzhledem k tomu, že za podobné byty, jak jest ve V. zvykem, se nevybírá vyšší nájemné, než 60 Kč měsíčně. Při tom vyvrátil soud první stolice také námitku obžalované, že sama na F-ových nájemné nežádala, nýbrž že jí bylo dobrovolně nabídnuto a placeno, poukazem na zákonné ustanovení, že podle §u 8 čís. 1 lichevního zákona jest trestno také, dá-li si někdo jenom poskytovat a slibovat přemrštěné nájemné. K odvolání obžalované byl rozsudek prvního soudu rozsudkem krajského jako odvolacího soudu v Olomouci ze dne 18. února 1925 v plném znění potvrzen.